

Prispevek je vsekakor zanimiv poskus teoretsko utemeljiti enotni predmet geografskega raziskovanja in tudi razločke glede geosistema, geoprostora—časa in geopolja, kakor ga avtorja miselno razvijata. Vrednost razprave ni le v preciziranju enotnosti geografskega predmeta, kakor ga prinaša pojmovanje o geopolju, temveč posredno tudi enotnosti geografije, čeprav avtorja tega posebej sploh ne omenjata; za sovjetske razmere je to vendarle še presgodaj.

Darko Radinja

B. A. Manak, Metodika ekonomiko-geografičeskikh issledovanij. Izd. »Universitetskoe« Minsk, 1985, s. 155.

Nekaterim slovenskim geografom znana Bronislava Adolfovna Manak iz Minska je napisala zanimiv priročnik za študente, v katerem jih seznanja z načinom dela v ekonomski geografiji. Priročnik naj bi študentom pomagal, da bi se usposobili za samostojno znanstveno raziskovanje na področju »socialno-ekonomske geografije«.

Zanimivo je, da avtorica uporablja izraz »ekonomska geografija« le dvakrat: v naslovu in v uvodu, ko navaja naziv predmeta na geografski fakulteti v Minsku. Povsod drugod govori o socialnoekonomski geografiji (omenja, da obstaja tudi oblika: ekonomska in socialna geografija), ki naj bi proučevala »prostorsko organiziranost družbe ter oblikovanje in razvoj prostorskih socialno-ekonomskih sistemov (TSES)«. Objekt proučevanja vključuje »prostorske komplekse proizvodjalnih sil v njihovi celovitosti z naravnimi pogoji in viri, poselitvijo in konkretnimi načini proizvodnje« (str. 5). Po mnenju B. A. Manakove socialno-ekonomska geografija združuje elemente geografije, ekonomije in sociologije. Malo naprej (str. 6) govori o nujnosti tesnega sodelovanja tudi z naravoslovnimi panogami. Ker gre očitno za pomembne premike v gledanju na cilj in način geografskih proučevanj v Sovjetski zvezi, naj bodo na tem mestu naštet glavne naloge socialno-ekonomskih raziskovanj, kot jih opredeljuje Manakova:

- proučevanje zakonitosti oblikovanja, razvoja in razmestitve TSES;
- vrednotenje pogojev in dejavnikov, ki vplivajo na razvoj in razmestitev TSES, njegovih podsistemov in elementov;
- proučevanje součinkovanja med geografskim okoljem, proizvodnjo in prebivalstvom;
- znanstveno zasnovano rajoniranje; izdelava predlogov za optimizacijo in povečanje učinkovitosti delovanja posameznih elementov TSES;
- proučevanje prebivalstvenih problemov, oblikovanja optimalnega sistema poselitve in gospodarne izrabe delovne sile;
- proučevanje poselitvenih pogojev in opredelitev ukrepov za njihovo izboljšanje;
- proučevanje geografskih razlik v pogojih, ravni in značaju življenja prebivalstva ter iskanje ukrepov za izravnavo socialnoekonomskih parametrov v različnih delih države;
- izdelava znanstvenih osnov prostorske organizacije življenja socialistične družbe za cilje načrtovanja;
- proučevanje ekološkega delovanja proizvodnje in prebivalstva na naravno okolje.

Obravnavanje sistema: družba — proizvodnja — naravno okolje (ki je grafično prikazan na naslovni strani!) kot nujnosti za razumevanje vloge družbenogeografskih elementov, »pogojuje ekologizacijo sodobne socialno-ekonomske geografije« (str. 8). Kdor поблиže pozna sorazmerno močno »provincialnost« Minska kot posled-

dico (vsestranske) centraliziranosti sovjetskega družbenega življenja in jo primerja z naziranjem Manakove (ki nikakor ne slovi po »modernizmu«), lahko ugotovi bolj ali manj celovit preokret od tradicionalnega (dualističnega) obravnavanja vloge geografije.

V prvem delu Manakova na kratek, enostaven in dovolj zanimiv način seznanja bralca z načeli in metodami znanstvenega dela v socialnoekonomski geografiji ter o načinih zbiranja in obdelave gradiva. Drugi del, ki obsega večino priročnika, obravnava metodologijo geografskega proučevanja elementov prostorskih socialnoekonomskih sistemov: prebivalstva, delovne sile, naselij, industrije, kmetijstva, transporta in oskrbe. Za vsak element avtorica poda najprej teoretska izhodišča, nato geografsko vsebino ter metode proučevanja.

Čeprav je priročnik prilagojen sovjetskemu programu visokošolskega študija geografije, je zaradi sistematičnega podajanja, zanimive obravnave nekaterih geografskih elementov in zanimivih teoretičnih izhodišč, primeren kot pomožno gradivo tudi za naše razmere. Kar edinstvena odlika dela so, v nasprotju z večino podobnih sovjetskih del, številne in dobro uspele kartografske priloge.

Marijan Klemenčič

S. Zajchowska, A. Jasiok, Z. Kamiński, W. Maik, Uprzemysłowanie a struktura przestrzenno-funkcyjna regionu Konińskiego. PWN, Warszawa 1985, s. 104.

Na primeru koninske regije so avtorji predstavili izsledke raziskovanja dveh osnovnih pokrajinskih problematik, značilnih za novonastajajoča industrijska območja: oblikovanje proizvodno-naselbinskih kompleksov ter njihove prostorske družbenogospodarske sestave.

Koninsko industrijsko območje je izrazito mlado, nastalo v šestdesetih letih z izkoriščanjem zalog rjavega premoga in kamene soli. Na hiter industrijski razvoj območja so vplivali še ugodna lega v središču države med Poznanjem in Varšavo, dobre prometne povezave, bogati vodni viri in dovolj delovne sile. Industrializacija se je začela z izkoriščanjem rjavega premoga leta 1958. Nadaljevala pa se je z dvema termoelektrarnama, zgrajenima v letih 1964—1969, ki sta dali osnovo za tretjo smer industrializacije, namreč za kombinat za predelavo glinice in aluminija. Četrto, najnovejšo stopnjo predstavljata predvsem strojna in elektroindustrija. Poleg Konina so se istočasno industrijsko razvili tudi bližnji večji kraji, Turek, Kolo, Slupca, Klodawa. Vse to je zanimivo območje za geografska proučevanja. Namen raziskave je bil ugotoviti spremembe v naselbinski mreži in družbenogospodarskih razmerah, ki jih je v pokrajino prinesla hitro se razvijajoča industrija. Družbenogospodarske spremembe so obravnavane z naslednjih treh vidikov: razpada prvotnih družbenogospodarskih struktur in povezav, sprememb zaposlitvene sestave prebivalstva in funkcij posameznih krajev ter z vidika oblikovanja novih družbenogospodarskih povezav, ki ustrezajo sedanji družbenogospodarski strukturi. Proučitev proizvodno-naselbinskih sistemov pa vsebuje: razmejitev sistemov, opredelitev eksogenih funkcij sistemov, analizo funkcijskih povezav v sistemih ter analizo družbenogospodarskih sprememb v sistemih.

Avtorji ugotavljajo, da je industrializacija močno poglobila razlike med osrednjim delom regije in obrobjem, kjer so manjša mesta brez industrije postala spalna naselja. Osrednji del regije se je začel razvijati na račun nazadovanja obrobja. Zaradi takega razvoja so se pokazali največji problemi v demografski sliki (odseljivanje prebivalstva z obrobja, »ostarevanje« prebivalstva ter množično vozaštvo) in v kmetijstvu.